

FORORD

Et ord er et ord

Sprogfagene er de sidste par årtier begyndt at tage indholdssiden alvorligt på alle niveauer. Det er ikke lige meget, hvilket indhold teksterne har, og hvilke aktiviteter eleverne bruger sproget til. Indholdsperspektivet retter bl.a. blikket mod ordforrådet, og ikke bare ordenes bøjning og placering i sætningen, men også de enkelte ords betydning og den mening, ordene giver i sammenhæng, f.eks. i udtrykket: „Et ord er et ord“.

For et par årtier siden var skrevne tekster styrende i så godt som al sprogundervisning. De tekster, der blev brugt på begynder- og mellemniveau var forsynet med gloselister med oversættelser, og gloserne skulle læres, for at eleverne kunne forstå teksterne og samtale om dem bagefter. Teksterne var ofte bearbejdet og ordforrådet kontrolleret, sådan at kun forholdsvis frekvente ord forekom. Der var en omhyggeligt planlagt progression.

I dag ser virkeligheden som regel helt anderledes ud, både i fremmedsprogsundervisningen og i undervisningen i dansk som andetsprog: lærerne er tilbageholdende med at bruge et bestemt lærebogssystem i længere tid; de vil hellere plukke hist og her fra forskellige systemer eller selv sammensætte

autentiske tekster ud fra tematiske hensyn. Og skrevne tekster er ikke det eneste input; der er også spontan tale, billeder, TV osv.

Ordforrådet er derfor mere elevcentreret end før, og i almindelighed også mere relevant i forhold til elevernes kommunikative behov. Samtidig er det et ordforråd, der ikke lader sig planlægge og kontrollere som før. Dette stiller nogle krav til udvikling af aktivitetstyper, der understøtter tilegnelsen af et mangesidigt receptivt og produktivt ordforråd.

Der er også helt grundlæggende spørgsmål, der trænger sig på: Hvad er det egentlig for nogle mentale processer, der foregår, når man udvikler sit ordforråd og dermed sin omverdensforståelse? Hvordan lagrer man ordene i det nye sprog? Hvordan er forbindelsen til ordene i ens modersmål? Sådanne spørgsmål er det vigtigt at få belyst i forhold til fremmed- og andetsprogsundervisningen.

Dette nummer af Sprogforum giver nogle smagsprøver på aktuel undervisningspraksis og forskning vedr. ordforråd inden for forskellige sprog og i forskellige sammenhænge.

Indledningsartiklen af **Birgit Henriksen** og **Kirsten Hastrup** giver en oversigt over forskningen i ordforråd i forbindelse med fremmed- og andetsprogstilegnelse, bl.a. undersøgelser af tosprogede individers mentale leksikon, ordassociationsundersøgelser, der kaster lys over det semantiske netværk, og indholdet i de nye store computerbaserede ordbøger. Artiklen giver nogle grundbegreber og en forståelsesramme til de andre artikler i nummeret.

To af artiklerne handler mest om ordforståelse: **Birgit Henriksen** understreger bl.a., at kendskab til ord handler om både kvantitet og kvalitet, og hun gør rede for begreber som dybdeforståelse og delforståelse af ord. **Jørgen Gimbel** diskuterer nogle undersøgelser af tosprogede elevers forståelse af det danske ordforråd i lærebøger i forskellige skolefag såsom geografi og biologi.

Fire af artiklerne handler mest om ordforrådsundervisning: **Leni Dam** beskriver to forløb i begynderundervisning i engelsk, ét i en dansk 5. klasse og ét i en tysk gymnasieklasse, og reflekterer bl.a. over begreberne elevautonomi og personligt ordforråd. **Annie Christensen** fortæller om, hvordan

hun inddrager kendskab til etymologi og orddannelse i sin begynderundervisning i russisk på universitetet. **Michael Svendsen Pedersen** beskriver en metode til at lære elever på teknisk skole at forstå meget sammensatte faglige udtryk på engelsk. **Birgit Henriksen** diskuterer en række opgavetyper, der kan bruges i undervisningen, med særligt henblik på, hvordan man kan huske ord. Og endelig gør **Gudrun Wagner** rede for nogle spørgsmål i forbindelse med ordforrådsundervisningen i tysk.

Desuden har vi bedt **Anne Holmen** om at interviewe **Lise Randrup Jensen** om hendes arbejde med hjerneskadede, som har mistet en del af sprogevennen, og står over for at skulle opbygge ordforrådet påny.

Den sprogpoltiske kronik er skrevet af **Søren Hegnby** og handler om de tosprogede børns modersmålsundervisning - et felt, hvor Danmark med sin demokratiske selvforståelse og interesse for elevernes alsidige personlige udvikling burde have været et foregangsland.

Redaktionen

aforismer om ord

Selv den kyndigste oversætter ved, at han kan risikere at støde på ubehagelige overraskelser i det landminefyldte felt ethvert sprog udgør. Faren ligger som oftest i, at man mener sig fuldt fortrolig med en glose og derfor ikke slår den efter i en almindelig ordbog for at finde eventuelle bibetydninger.

Ingborg Buhl, 1968.